

Österländsk och Västerländsk medicin: två olika tillvägagångssätt

Av Joakim Hagström

Medicin då och nu:

Metoden att forska fram evidens för verksam effekt hos oss i väst skiljer sig väldigt stort från det sätt som man har forskat fram de metoder man använder inom kinesisk medicin. Vår moderna vetenskap har redskap som bara funnits de senaste hundra åren, en del som bara funnits de senaste tio åren, som den använder sig av för att förstå kroppen, sjukdomar, och sinnet, och för att utveckla botemedel och mediciner. De redskap man använde sig av i kina de (vad vi vet) fem tusen år av forskning som leder upp till västerländska medicinska traditionens uppkomst har byggt mer på klinisk observation och riskfri användning än på anatomisk observation.

Den klassiska kinesiska medicinen har uppkommit ur ett land med många kulturer, mycket krig, ofta svält och resurssvagheter. Läkarna som funnits har ofta varit barfotaläkare som rest mellan byar och sålt behandlingar och örtmediciner. Ofta har de som behövt behandling levt ett hårt liv med arbete hela dagarna och lite mat. Därför har det varit viktigt att behandlingen är effektiv, saknar biverkningar, och även stärker välbefinnande och immunitet.

I vår moderna medicin har vi människor att arbeta med som har tillgång till mat, livsstilsval och bekvämligheter (här i Sverige, det vill säga), och mediciner med starka biverkningar och utan uppbyggande effekt används och kan användas. Kirurgi kan utföras eftersom det finns moderna sjukhus där återhämtning kan ske under uppsyn och med antibiotika som stöd för att infektioner inte ska uppstå. Att ta bort en inflammerad blindtarm här är inget mystiskt, även om det kan vara väldigt akut. Ett sådant tillstånd i det klassiska kina skulle inte kunna behandlas med kirurgi, eftersom väldigt få hade kunskapen och redskapen för att kunna behandla effektivt och sedan sköta patientens postoperativa behov. Däremot kunde man behandla med akupunktur och örtmedicin, och få blindtarmsinflammationen att gå bort.

Den evidens som accepteras av Stockholms Läns Landsting (SLL) för behandling av akupunktur bygger på studier som dels visar en otvivelaktig effektivitet i behandling, med också anatomiskt vad som händer när en effektiv behandling med akupunktur sker. Det kan även upprepas på fler patienter i samma patientgrupp trots livsstilsval, ålder, kön, etc. Detta enligt de anatomiska observationsmetoder som västerländsk vetenskap kan använda. De tillstånd som man kunnat på ett fullständigt sätt göra dessa observationer på är smärta och illamående, och dessa tillstånd kan därför behandlas av vårdpersonal legitimerade genom SLL. Ofta kan vårdpersonalen behandla fler tillstånd än så, om det inte finns någon bevisat effektiv behandlingsmetod parallellt med viss evidens för effektiv behandling med akupunktur. Men Österländsk medicin och Västerländsk medicin skiljs ändå åt här.

Frågan är då: vad var det som man observerade där i Kina för flera tusen år sedan, som man inte gör nu? Hur kan man få ett kliniskt upprepbar resultat utan att se en direkt vävnad för det, eller utan att ens riktigt kunna förklara vad det är man påverkar?

TongRen Tangs örtapotek

Jag skriver från egen erfarenhet och reflektion nu:

Det första vi letar efter i en patient är mönster. Mönster som sjukdomen speglar som återfinns i andra syndrom också, saker som kan ses gemensamt mellan flera olika sjukdomstillstånd som rent anatomiskt inte kan anses vara tydligt förknippade. I Kinesisk medicin så ser vi inte organen anatomisk -varför skulle vi det, vi

behöver ju aldrig plocka ut dem och känna på dem för att påverka dem. Det vi ser är snarare en funktion, vad den gör i hela kroppen, hur den samarbetar med flera organ, och vad som påverkan blir när ett organ inte fungerar. Dessa mönster beskrivs i kinesisk medicin genom olika kvaliteter som jämförs med naturfenomen.

Anledningen att många sjukdomsmönster beskrivs genom naturfenomen är att den kinesiska kulturen varit starkt präglad av en världsbild där allt är sammankopplat. Vi kanske har glömt bort det här, men så har vi alla haft det för tusentals år sedan, när vi mycket tydligare kände hur naturen påverkar oss. Denna kinesiska teosofi är samlad i en bok som heter YiJing, förändringarnas klassiker, som beskriver livets och naturens komponenter i ett binärt system, mest känt genom Yin och Yang, ett koncept som de flesta i väst också är bekanta med. Detta system representerar en funktionell nedbrytning av verkligheten och naturens komponenter på ett enkelt matematiskt sätt, som strävar efter att visa att allting är uppbyggt efter samma principer, trots skillnader i utseende. Människan står mitt i detta, som en direkt spegling av naturen i dess helhet. Det som sker i naturen sker i oss, det följer samma mönster. Regnet är skilt från luften och havet, men ändå en del av de båda; bergen och marken finns på olika platser, men är ändå sammanlänkade och beroende av varandra; solen och månen är för långt bort för oss att nå, och de kommer aldrig att nå oss, men de påverkar oss ändå på så många sätt att livet inte kan finnas utan dem.

På samma sätt ser vi organen i kroppen. Lungan och tjocktarmen, till exempel, har ingen strukturell anatomisk likhet, men i kinesisk medicin så finns det en direkt koppling mellan dem där de kompletterar varandra. Den ena kan inte finnas utan den andra, de är del av samma sak även om de är skilda, och deras funktioner speglar varandra i uppkomsten av sjukdomar och strävan efter hälsa. När man då ser ett mönster som påverkar lungan, så kommer det mönstret också påverka tjocktarmen, och vi måste arbeta med båda två.

Allt som den västerländska medicinen kan göra är fantastiskt, och det har inte varit möjligt under den kinesiska medicinens utveckling. Men den kinesiska medicinens tankesätt och bakomliggande utvecklingsförlopp gör att den kan se och behandla saker som den västerländska medicinen troligtvis aldrig kommer kunna återskapa med sitt förhållningssätt. Därför strävar jag efter att ha vad min lärare kallar "en västerländsk hjärnhalva, och en österländska hjärnhalva". Det är i kombinationen av de två traditionerna som en utövare av medicin kan åstadkomma mirakel för sina patienter